10.2.2017

Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Viite: Lakivaliokunnan lausuntopyyntö 02.02.2017
(Keskusrikospoliisi: POL-2017-2525)

KESKUSRIKOSPOLIISIN LAUSUNTO LAKIVALIOKUNNALLE

Asia

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa Valtioneuvoston kirjelmään (U 2/2017 vp). Kyse on ehdotuksesta eduskunnalle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi jäädyttämis- ja konfiskaatiopäätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta.

Keskusrikospoliisin lausunto

Keskusrikospoliisi pitää Komission ehdotuksen taustalla olevia tavoitteita hyvänä, sillä asetuksella on tarkoitus helpottaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikoshyödyn takaisinsaamiseksi. Asetus laajentaisi jäsenvaltioiden velvoitteita panna täytäntöön toisissa jäsenvaltioissa annettuja menettämisseuraamus- ja jäädyttämispäätöksiä. Kyseessä olevat toimet ovat omiaan edistämään rikoshyödyn poisottamista yleisesti. Asetuksella torjuttaisiin myös järjestäytynyttä ja vakavaa rikollisuutta, kuten terrorismia. Keskusrikospoliisi pitää tavoitetta tärkeänä ottaen huomioon viraston toiminta juuri tämänkaltaisen rikollisuuden torjunnassa.

Asetus olisi tarkkarajainen ja se syrjäyttäisi nyt voimassaolevan jäädyttämispuitepäätöksen ja konfiskaatiopuitepäätöksen. Tehokkaan yhteistyöinstrumentin aikaansaamiseksi on kannatettavaa, että asiasta säädettäisiin asetuksella. Näin jäsenvaltioiden erilaiset täytäntöönpanoratkaisut eivät vaikeuttaisi yhteistyötä. Pyytävässä valtiossa toimivaltaisen viranomaisen tulisi olla oikeusviranomainen. Suomessa syyttäjä on oikeusviranomainen, joten käytäntö vastaisi nykyistä toimintatapaa jäädyttämispäätösten osalta. Kaksoisrangaistavuus on valmistelussa huomioitu siten, että kaksoisrangaistavuutta ei edellytettäisi, jos pyytävässä jäsenvaltiossa on säädetty vähintään kolmen vuoden enimmäisrangaistus. Muissa tapauksissa täytäntöönpanovaltio saisi edellyttää kaksoisrangaistavuutta. Jatkossa ei enää voitaisi edellyttää kaksoiskonfiskoitavuutta tai kaksoisjäädytettävyyttä, mikä olisi omiaan tehostamaan päätösten täy-

täntöönpanoa.

Asetuksen 9 artiklassa lueteltaisiin kieltäytymisperusteet, joista laajennettua rikoshyötyä ja vanhentumista koskevat kieltäytymisperusteet on poistettu. Keskusrikospoliisi pitää esimerkiksi laajennettua hyötyä koskevien kieltäytymisperusteiden poistamista kannatettavana, sillä 1.9.2016 voimaan astuneessa laajennettua hyödyn menettämistä koskevassa pykälässä on käänteinen todistustaakka koskien kyseessä olevan, selittämättömän omaisuuden alkuperää. Asetus edistäisi uuden lainsäädännön mukaisten päätösten toimenpanoa vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Standardimuotoisten lomakkeiden käyttöä on myös pidettävä hyvänä, sillä se helpottaa tarkoituksenmukaisten ja riittävien tietojen vaihtoa. Tärkeänä voidaan pitää myös sitä, että jäädyttämispäätös voisi koskea myös oikeushenkilöitä riippumatta siitä, tunnetaanko täytäntöönpanovaltiossa oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Asetuksen artiklassa 27 säänneltäisiin mahdollisuudesta toimivaltaisten viranomaisten lisäksi nimetä yhteistyöhön pyyntöjen lähettämisen ja vastaanottamisen hallinnollista puolta hoitavia keskusviranomaisia. Suomessa ei tällä hetkellä ole erityistä niin sanottua Asset Management Office -toimintoa. Kuitenkin vaikutusarvioinnissa todetaan, että asetuksen myötä esimerkiksi yhteydenpito- ja tilastointivelvoitteet lisäisivät viranomaisten työtä.

Asianomistajan aseman merkitystä korostetaan asetusehdotuksen eri kohdissa. Esimerkiksi asianomistajan asema vaikuttaisi samanaikaisten pyyntöjen etusijajärjestykseen asettamiseen. Pyytävä valtio olisi oikeutettu konfiskoituun omaisuuteen täysimääräisesti siltä osin kuin omaisuudella katettaisiin asianomistajalle rikoksesta aiheutunutta vahinkoa. Tätä olisi pidettävä parannuksena nykytilaan, sillä pääsääntöisesti tällä hetkellä konfiskoiduista varoista on palautettavissa vain noin puolet ja asianomistaja voi hakea vahingonkorvauksensa kattamiseksi suoritusta palautuneista varoista Oikeusrekisterikeskukselta rikoslain 10 luvun 11 §:n mukaisesti. Korvausten näkökulmasta Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota myös nykyiseen pakkokeinolain 6 luvun 8 §:ään. Suomi ei anna oikeusapua asianomistajan korvausvaatimusten turvaamiseksi. Vastavuoroisuusperiaatteen näkökulmasta tätä voidaan pitää ongelmallisena, sillä Suomessa asianomistajalla on rikosprosessissa korostunut asema, minkä vuoksi Suomi on kuitenkin itse pyytänyt oikeusapua korvausten turvaamiseksi.

Artikla 33 koskisi muutoksenhakukeinoja. Suurin muutos olisi se, että myös jäädyttämispäätöksissä muutoksenhakuprosessi voisi ehdotuksen mukaan viivyttää täytäntöönpanoa. Keskusrikospoliisi ei puolla esitystä muutoksenhakuprosessin osalta sellaisenaan, sillä kaikki viiveet täytäntöönpanossa ovat omiaan edistämään rikoksesta peräisin olevan varallisuuden hävittämistä viranomaisten ulottumattomiin. Esimerkiksi nykyisin syyttäjän määräämän jäädyttämispäätöksen etuna on se, että täytäntöönpanotoimiin voidaan ryhtyä välittömästi ja kohdehenkilön oikeusturva on siitä huoli-

matta turvattu prosessin edetessä.

Jäädyttämispäätöksen muutoksenhakukeinoihin liittyvän viivytyksen aiheuttamaa omaisuuden hävittämisvaaraa lukuun ottamatta Keskusrikospoliisi pitää ehdotusta muilta osin kannatettavana.

< Ratkaisijan virkanimike> <Etunimi Sukunimi>

< Esittelijän virkanimike> <Etunimi Sukunimi>

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Liitteet <Kirjoita tähän>

Jakelu <Kirjoita tähän tai kaksoisnapsauta>

Tiedoksi <Kirjoita tähän tai kaksoisnapsauta>